

Економічні науки

УДК 336.29; 338.12 (19)

Мельник Веніамін Васильович,

Кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри,
Київський національний університет технологій та дизайну

Мельник Вениамин Васильевич,

кандидат экономических наук, доцент, заведующий кафедрой,
Киевский национальный университет технологий и дизайна

Venjamin V. Melnik,

Ph.D., Associate Professor, Chair,
Kyiv National University of Technology and Design

**УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ НА ОСНОВІ
МЕТОДОЛОГІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ
УПРАВЛЕНИЕ УЧЕБНЫМ ЗАВЕДЕНИЕМ НА ОСНОВЕ
МЕТОДОЛОГИИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДИАГНОСТИКИ
SCHOOL MANAGEMENT BASED ON THE METHODOLOGY OF
ECONOMIC DIAGNOSTICS**

Анотація: Висвітлено методологічні засади розробки стратегії розвитку навчального закладу. Обґрунтовано методичні положення щодо стратегічної програми розвитку навчального закладу як специфічного інструмента стратегічного управління.

Ключові слова: стратегія, навчальний заклад, економічний розвиток.

Аннотация: Освещены методологические основы разработки стратегии развития учебного заведения. Обоснованы методические

положения по разработке стратегической программы учебного заведения как специфического инструмента стратегического управления.

Ключевые слова: стратегия, учебное заведение, экономическое развитие.

Summary: The article deals with the methodological basis of designing development strategy for education. Methodical provisions for the strategic program of education as a specific tool of strategic management.

Keywords: strategy, institution of education, economic development.

Сучасними інструментами стратегічного розвитку навчальних закладів в умовах сучасних глобальних викликів є впровадження у навчальну практику концепції “освіта протягом життя”, створення та впровадження принципово нових освітніх технологій (у тому числі впровадження так званої “відкритої освіти”), використання інформаційно-комунікаційних технологій в якості джерела стратегічного розвитку вищих навчальних закладів, моніторинг та оцінювання стратегічної (ринкової) позиції закладів на основі розрахунку рейтингів (рейтингування) та інші.

Результати емпіричного аналізу засвідчують, що окремі навчальні заклади України мають практику розробки стратегічних рішень, але вони не оформлюються у вигляді окремого документу (стратегії). З метою налагодження успішного механізму стратегічного управління навчальним закладом необхідно організувати системну та цілеспрямовану роботу щодо моніторингу кон’юнктури ринку освітніх послуг, ідентифікації ринкових та позаринкових викликів, оцінки та результативної протидії різним ризикам.

В процесі реалізації програм і заходів стратегічного управління заклади сегменту вищої та професійної освіти мають своєчасно реагувати на зовнішні виклики, при цьому з урахуванням проголошеної місії та

статутних завдань знаходячи додаткові джерела для підтримки стратегічного розвитку.

Обґрунтовано, що проектування стратегій розвитку навчального закладу доцільно здійснювати на основі методології економічної діагностики, що широко описана у спеціальній літературі. Зокрема, слід використовувати «діагностичні» економічні показники, що дають уяву про стан та характер економічних процесів у внутрішньому та зовнішньому середовищі закладу. В процесі розробки стратегічних рішень та реалізації стратегії розвитку навчального закладу на основі використання методології економічної діагностики доцільно розглядати навчальний заклад як специфічну «освітню корпорацію», яка надає освітні послуги відповідно до державних стандартів, а також інші послуги відповідно до статуту.

З метою вирішення наявних проблем на рівні навчального закладу доцільно розробити інтеграційну стратегію (програму інтеграційної взаємодії, програму співробітництва), яка передбачатиме реалізацію низки проектів та заходів із інституціями, що знаходяться у зовнішньому середовищі. Серед вказаних проектів та заходів мають бути наступні [1; 2]: формування інтеграційної стратегії (програми інтеграційного співробітництва), розробка показників (критеріїв) результативності інтеграційного співробітництва, створення структурного підрозділу або призначення посадової особи, відповідальною за координацію та моніторинг результативності робіт у сфері інтеграційного співробітництва, розробка проекту (заходів) інтеграційного співробітництва із науковими установами, розробка проекту (заходів) інтеграційного співробітництва із суб'єктами корпоративного сектору (бізнес-структурами), у тому числі роботодавцями, розробка проекту (заходів) інтеграційного співробітництва із закладами інших секторів освіти, розробка проекту (заходів) інтеграційного співробітництва із іноземними навчальними закладами.

На рівні навчального закладу доцільно розробити механізм стимулювання співробітників, які ініціюють та беруть участь у реалізації програм інтеграційного співробітництва. Необхідно також розробити нормативну базу, у тому числі методичні рекомендації, щодо провадження діяльності із різними партнерами. Корисним буде здійснення загального моніторингу за діяльністю інших вищих навчальних закладів у сфері реалізації інтеграційних заходів (програм співробітництва). Результати цієї роботи мають розглядатися регулярно, а за наслідками моніторингу наявних процесів ухвалюватися необхідні управлінські рішення.

Новітньою освітньою технологією в системі вищої та професійної освіти є впровадження інформаційно-комунікаційних технологій дистанційного навчання. Методи дистанційного навчання активно впроваджують і корпоративні університети. У 2010 р. 92% американських корпорацій, що входять до списку Fortune 500, брали участь у реалізації проектів Web-навчання. “Віртуальне навчання” дозволяє слухачу (споживачу) отримувати послугу у зручний для нього час, у звичній обстановці, а також суттєво знижує витрати. Крім того, віртуальний майданчик навчання надає усі переваги, які взагалі можуть надати цифрові технології, включаючи проведення інтерактивних опитувань, надання довідкової інформації в режимі он-лайн, електронне спілкування, створення мереж, перегляд навчальних фільмів, проектування власних продуктів тощо. При цьому кожному слухачу, що отримує освіту у “віртуальному просторі”, викладач має змогу приділити більше уваги [178, с.85].

Окрім того, українські вищі навчальні заклади, що функціонують у висококонкурентному середовищі, можуть ініціювати проекти із створення на своїй базі корпоративних університетів.

Ми виходимо з того, що менеджмент (управлінський персонал) сучасного навчального закладу має адекватно та гнучко реагувати на зміни

зовнішнього середовища, у тому числі намагатися мінімізувати дію негативних (несприятливих) факторів та максимізувати дію позитивних (сприятливих) факторів. З іншого боку, зовнішнє середовище будь-якої організації може слугувати джерелом формування конкурентних переваг та зміцнення ринкової позиції. Вказане цілком справедливе і для вищого навчального закладу.

Економічна діагностика дозволяє вчасно ідентифікувати виклики зовнішнього та внутрішнього середовища, що стануть основою для коригування програм стратегічного розвитку навчального закладу.

Також запропоновані головні принципи стратегічного розвитку навчальної діяльності університету як специфічного навчального закладу:

1. Безперервність освіти, її системність та систематичність.
2. Інноваційність змісту освіти.
3. Єдність фундаментальності та фаховості змісту освіти.
4. Корпоративність, партнерство всіх учасників освітянської діяльності в університеті.
5. Гнучкість освітянської діяльності.
6. Урахування ефекту співнавчання (реєг егієсі).
7. Діяльнісний принцип навчання.

Неохідна розробка методичних документів проектування стратегічного розвитку навчального закладу на основі методології економічної діагностики.

Список літератури:

1. Боголіб Т. М. Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в трансформаційний період. – К., 2006. – 324 с.
2. Повышение качества высшего образования и Болонский процесс / В.А.Трайнев, С.С.Мкртчян, А.Я.Савельев. – М.: Дашков и К., 2010. – 392 с.